

Mossø til Birksø og i Nord af Sødragnet fra Birksø østerefter til Store Ring — er det Terrainaffnit beliggende, der har faaet en krigshistorisk Betydning ved Rhes Okkupation af samme i 1849. Ved at tænke os dette Affnit militært besat, fremtræder det strax som en isensalbende Fordeel, at Hovedadgangene til samme over Nybro og Fuldbro føre ind paa Stillings stærkeste Deel, saaledes at de altsaa let kunne forsvares; hvad Forholdene mod Vest angaaer, da føre kun nogle mindre Kommunikationer om Ehbøvsfjorden af Mossø ind i det indfildrede Terrain mellem Salten Langsø og Gudena, hvilket gjør det høist sandsynligt, at Tjenden ikke vil prøve paa at trænge frem ad denne Vi med nogen antagelig Styrke, hvorfor man her kan indskrænke sig til en Bevogtning og Observation af Passene ved Emborg og Ny Mølle. Imod Vest og Syd er saaledes Hæddelsen af Terrainaffnitets Besiddelse ikke vanskelig; paa den østlige Side befinder sig derimod sammes Achilleshæl ved Tjendens Fremtrængen ad den aabne Afgang mellem Skanderborg- og Stillingsø over Fruering, hvorfor Hovedvægten ved Forsvaret maa lægges i denne Retning. Udgaet herfra, blev Rhes Korps koncentreret ved Fuldbro og Nybro samt mod Fruering med en Kavalleristyrke Nord for Stillingsø, hvilken i Forbindelse med en mindre Troppestyrke Syd for Narhuus paa Høderne ved Wibh sikrede os mod Tjendens Fremtrængen i Ryggen af vore Kantonnementer. Efter denne Overfagt — som har været nødvendig for, hvad jeg nu agter at fremføre — skal jeg opfaae det Spørgsmaal, hvorledes Forsøldet havde stillet sig, hvis en eller anden af de nu foreliggende Linier da havde eksisteret. Jernbanelinien Horsens-Torild-Narhuus vilde ikke have været til nogen Fordeel for Korpsen, tværtimod til Skade ved at begunstige Tjendens Fremtrængen langs dets venstre Flanke imod Narhuus, men saaledes, som de antydede Sivilkrigsforanstaltninger vare trufne ved Korpsen, vilde bemeldte Jernbanelinie ikke have været af væsentligere Ulempe for samme end den alt eksisterende gamle Horsens-Narhuus Landvei. — Den vestligste Linie vilde, hvis den da, som paa Kortet betegnet, havde ført syd fra vesterom Mossø ind over Ny Mølle, have været far-

lig for Korpsens Benyttelse af Skanderborg-Stillingen. Den Omstændighed, at Tjenden saaledes havde en Hovedkommunikation, der førte ind i den vestlige Deel af Terrainaffnitet, maatte nemlig nødvendiggjøre, at Korpsen ikke her kunde indskrænke sig til en Observation af Passet ved Ny Mølle, som anført, men at det maatte have en virkelig stærk Besættelse af samme; men da dets faa Kræfter — for hvilke der havde fuldt Brug i østlig Retning — ikke tilstedede en Deling for at gjøre Front saavel imod Øst som imod Vest, vilde Følgen af Eksistensen af den betegnede vestlige Jernbane formeentlig have været, at Terrainaffnittet ved Skanderborg vilde være blevet opgivet i en tidligere Periode af Felttøget, end det skete, og dermed Dækningen af en stor Part af Jylland, der var en Følge af bemeldte Affnits Besættelse af vore Tropper, være bortfalden. — Den mellemste af de foreliggende Jernbanelinier — den over Fuldbro og Stilling paa Narhuus — vilde derimod i hver Henseende have begunstiget Korpsens Operationer ved at sikre sin Opstilling; den havde konsolideret Forsvaret i høi Grad i selve Terrainaffnittet, og idet den over Brabrand satte Korpsen i Forbælelse med dets Detachement foran Narhuus, vilde den have bidraget Meget til deres gjensidige Samvirken og i det Hele have fremmet de Formaal, Korpsen havde for Øie.

Jeg har her tilladt mig at fremstille nogle Forsøld for Dem, som efter min Mening fortjene at komme i Betragtning ved Bedømmelsen af den Linie, som skal vælges. Ifølge mit Anførte, maa jeg ubetinget udtale mig for den mellemste Linie over Stilling til Narhuus. Det er ikke alene Hensynet til, at denne Linie fremfor alle andre er den bedste for vort Forsvar, som bestemmer mig til at give den Fortrinet, men denne Linie er jo tillige en saadan, som fuldstændig løser Hovedopgaven, der ligger i Loven af 10de Marts 1861, nemlig ad Vandveien at sætte Gudenaens største Handelsplads i umiddelbar Forbindelse med Jernbanen, samt tidigt med at fyldestgjøre berettigede Krav fra andre nærliggende Egne af Jylland, idet den igjennem det frugtbare og velbefolkede Distrikt, imellem Sødragnet, som jeg har omtalt, uden at gjøre nogen betydelig Omvei, paa den bil-